

Aspiracje, plany, cele, dążenia oraz orientacje życiowe młodzieży szkolnej

7 lipca 2024

Wszystkie plany życiowe młodego człowieka oraz jego cele, mocno związane są z aspiracjami, jednak analizując związek między aspiracjami a orientacją życiową należy stwierdzić, że nie wszystkie aspiracje przekształcają się w orientację życiową jednostki. Stosując klasyfikację Z. Skornego, można stwierdzić, że w orientację życiową jednostki przekształcają się tylko aspiracje perspektywiczne, a więc dążenia, których cel i sposób realizacji przedstawia się już w umyśle jednostki jako zestaw pewnych konkretnych zachowań.[\[1\]](#)

Poznanie aspiracji młodzieży ma znaczenie zarówno dla teorii, jak i praktyki społecznej. Służy ono bowiem określeniu podstawowych dążeń młodego pokolenia, pomaga w kształtowaniu dążeń życiowych i sprzyja organizowaniu warunków umożliwiających realizację społecznie wartościowych pragnień. Odgrywa, zatem ważną rolę w określaniu spodziewanych obszarów pragnień i dążeń młodego pokolenia, a zarazem w ich modyfikowaniu lub też popieraniu.[\[2\]](#)

Cele życiowe stawiane przez młodzież są ściśle związane z jej aspiracjami. Cele życiowe mają zasadnicze znaczenie dla przebiegu życia człowieka, są nadrzędnym dążeniem nadającym kierunek jego całemu życiu. W okresie dorastania następuje względna stabilizacja celów, jakie każdy ma od dzieciństwa – niektóre z nich stają się nawet celami życiowymi. Takim celem może być na przykład ukończenie szkoły.[\[3\]](#)

Problem kształtowania się planów życiowych, które Cz. Banach określa jako „system celów”, do których zmierza jednostka, łączący się z jej działaniem oraz z motywami działania.

Wprawdzie zawsze był procesem psychosocjologicznym, odnoszącym się zarówno do poszczególnych uczniów, podejmujących decyzję dotyczącą jej przyszłej drogi edukacyjno – życiowej, jak i do całego społeczeństwa, jednak stał się problemem szczególnie istotnym ze względu na rosnące wymagania społeczeństwa oczekującego od młodego pokolenia samodzielności myślenia, humanizmu i odpowiedniej filozofii życia.[\[4\]](#)

Trudności, jakie młodzież przeżywa, wynikają ze złożoności współczesnego życia i z wielości ról społecznych, jakie człowiek w nim pełni. Konieczność wyboru własnej drogi życiowej zmusza do dokonywania licznych wyborów spośród bardzo wielu możliwości (choćby wybór kierunku dalszego kształcenia). Znaczna część młodzieży przeżywa trudności i konflikty, a czasem nawet kryzysy, usiłując dokonać samodzielnego wyboru spośród tych systemów wartości, które wypracowało pokolenie ich ojców i dziadków.[\[5\]](#)

Można wyróżnić trzy zasadnicze grupy ludzi różniące się pod względem umiejętności tworzenia planów życiowych:

1. Pierwszą grupę stanowią osoby, które równocześnie z określeniem swego życiowego celu tworzą projekt zrealizowania go w postaci działań podporządkowanych temu celowi.
2. W drugiej grupie są jednostki, które nie wypracowują programu działania na rzecz określonego celu w postaci kroków czy sekwencji działań. Tworzą oni bardzo ogólną strategię, lub planują pierwszy krok swojej aktywności. Osoby te nie mają określonego, szczegółowego planu. Jednak podejmują działania zmierzające do osiągnięcia celu. Dopiero w trakcie początkowych działań dokonują wyboru dalszych czynności. Pozwala to na kontynuowanie aktywności w kierunku osiągnięcia celu.
3. Do trzeciej grupy należą osoby, które w ogóle nie potrafią opracować strategii działania na rzecz realizacji swoich celów i nie podejmują żadnej aktywności zmierzającej do ich osiągnięcia. Cel taki

powstaje w sferze pragnień, marzeń, a praktycznie nie pełni funkcji regulacyjnej w zachowaniu.[\[6\]](#)

Rola orientacji życiowych młodzieży zaliczana jest do istotnych wyznaczników współczesnej edukacji, warunkuje, bowiem drogi ich kształcenia i dalszy start zawodowy. Młodzi ludzie w pewnym okresie życia zadają sobie pytanie o swój model życia w przyszłości, o sposoby osiągnięcia uznawanych celów, które są zdeterminowane przez ogólnie panujące warunki społeczne. Przedmiotem orientacji życiowych są wyobrażenia i przekonania jednostki o celach życiowych godnych osiągnięcia i środkach ich realizacji poprzez różnorodne dziedziny swej aktywności. Przyjmując określoną orientację, jednostka wyraża pewne preferencje odnośnie celów, dążeń, planów i możliwości wyboru środków niezbędnych do realizacji przyjętych celów życiowych i aspiracji.[\[7\]](#)

Przeprowadzone przez A. Kozłowską badania, wykazały, iż dążenia młodzieży skupiają się najczęściej wokół takich wartości, jak: zdobycie maksymalnej ilości wiedzy, pieniędzy, przyjaciół, zaakceptowanie przez otoczenie i osiągnięcie szczęścia w małżeństwie. Wśród planów i oczekiwań uczniów generalnie wymienia się także osiągnięcie satysfakcji osobistej i zdobycie interesującej, samodzielnej i spokojnej pracy. Młodzież bardzo wysoko ceni sobie również oparcie i zrozumienie, niezależność i zabezpieczenie materialne oraz uznanie otoczenia.

Młodzież posiada także bardzo bogaty wachlarz pomysłów na życie, które pragnie zrealizować wchodząc w świat dorosłych. Wśród projektów najczęściej pojawia się dążenie do osiągnięcia jakiegoś pożytecznego celu i nieustanny rozwój osobowości. Uczniowie wysuwają również koncepcje życia w gronie przyjaciół, korzystania z chwili, życia według własnego pomysłu oraz własnej oceny moralnej i etycznej. Realizację planów edukacyjno – życiowych młoda generacja uzależnia najczęściej od własnych starań i wysiłków.

Natomiast część młodzieży uznaje, że na realizację ich zamierzeń i oczekiwań wpływają też starania i wysiłki ich rodziców. Uczniowie wymieniają ponadto następujące czynniki, które uważają za istotne przy spełnianiu swoich planów związanych z przyszłością: udzielanie przez innych psychicznego poparcia, uczciwość ludzi, których spotykają i środowisko, w którym się znajdują. [\[8\]](#)

Wśród czynników decydujących o sukcesie życiowym młodzieży wymienia się także możliwość samorealizacji. Hierarchia wartości preferowanych przez młodzież różni się dość znacznie w poszczególnych środowiskach. Samorealizację w pracy ceni najbardziej młodzież ze środowiska miejskiego, zaś młodzież ze wsi uzależnia swój sukces od stanu posiadania. [\[9\]](#)

Szczególnie istotne znaczenie dla dorastającej młodzieży w kształtowaniu się sądów, planów oraz aspiracji mają dostarczane przez dorosłych modele życia, wzory postępowania, które mogą obserwować i oceniać.

Każdy człowiek przyswaja sobie wartości poprzez kulturę, w której wychowuje się i wzrasta. Nośnikami wartości są więc: język, sposoby zachowania się, obyczaje, literatura i sztuka. Przewidywanie wartości wśród młodzieży następuje stopniowo, w kilku etapach w procesie kształcenia. Młode pokolenia doświadczają między innymi tego, jak łączyć naukę i życie osobiste, wzbogacać swój system wartości, aby czas konfrontacji tych wartości z życiem nie stał się pasmem negacji, odrzucenia wcześniej uznawanych autorytetów, wybieraniem skrajności. [\[10\]](#)

Rola wartości w życiu młodzieży stawia przed systemem oświaty konieczność objęcia jej „edukacją aksjologiczną”. Wyraża ona wielostronny, kulturowy i pedagogiczny proces i zarazem syntezę wyników formowania człowieka.

Zmieniający się świat i wzrastające znaczenie nauki dla dalszego rozwoju świata powodują, że wyzwaniom XXI wieku może

sprostać tylko człowiek zdolny do myślenia w kategoriach innowacyjnych i alternatywnych, wielostronnie wykształcony, energiczny, sprawny, wrażliwy na wartości, uznający je za dyrektywy swojego postępowania. Dla potrzeb integrujących się państw Europy, dążących do społeczeństwa globalnego, jednolitego w swej różnorodności, pierwszeństwo przypada wartościom uniwersalnym.

Każdy człowiek, na co dzień staje przed koniecznością dokonywania różnych, niekiedy trudnych wyborów. Pomocne są po temu kompetencje, co do istoty i znaczenia wartości w domu, szkole, pracy i życiu. Wizja Europy bez granic, możliwości swobodnego przemieszczania się, wyboru miejsca zatrudnienia i zamieszkania nakłada na dorosłych obowiązek pomagania młodemu pokoleniu w przygotowaniu do życia w zintegrowanej Europie. [\[11\]](#)

[\[1\]](#) T. Hejnicka – Bezwińska: *Orientacje życiowe...* op. cit., s.32 – 33.

[\[2\]](#) T. Lewowicki: *Aspiracje...* op. cit., s.67.

[\[3\]](#) B. Bukowska: *Aspiracje, cele i plany życiowe...* op. cit., s. 26.

[\[4\]](#) Cz. Banach: *Kształtowanie się planu życiowego i losu absolwentów liceów ogólnokształcących*, Warszawa 1974, s. 144.

[\[5\]](#) D. Nowak: *Młodzież w świetle wyboru drogi życiowej*, „Wychowanie na codzień” 2001, nr3, s.7.

[\[6\]](#) G. Katra: *Charakterystyka planów życiowych młodzieży*, „Kwartalnik Pedagogiczny” 1994, nr 4, s. 99 – 118.

[\[7\]](#) D. Nowak: *Młodzież w świetle wyboru...*op. cit., s. 8.

[\[8\]](#) A. Kozłowska: *Młodzież lat 90 – tych...*op. cit., s. 38 – 39.

[9] M. Ścisłowicz: *Aspiracje...*op. cit., s. 4.

[10] D. Nowak: *Młodość w świetle wyboru...*op. cit., s. 7 – 8.

[11] Ibidem, s. 9.

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.